

Band II.

L 459.2

Archiv 104

No 545-704.

AD
SOLENNISSIMAM
LXXV.
MAGISTRORUM
RENUNCIATIONEM
TERTII
ACADEMIÆ JUBILÆI
FERIA TERTIA.

h. c.
DIE VI. DECEMbris ANNO SALUTIS M. DCC. IX.

IN TEMPLO ACADEMICO
ADORNANDAM
OFFICIOSE DECENTERQUE INVITAT
FACULTATIS PHILOSOPHICÆ LIPSIENSIS
DECANUS
L. C. LUDOVICI, P. P.

*LIPSIAE,
LITERIS JOH. ANDR. ZSCHAU.*

Literatorum Nomenclaturam Sacram, ex Pandectis V. T. eruere, aliquo abhinc tempore occœpi. Cumque hactenus ea, quam in Promotibnibus Academicis solemnies Actus præbuerunt, captata occasione, Nomina מורה & אלוף ex fontibus derivata ostenderim: simili jam oblata occasione, postquam in ipsis Literatorum Lipsiensium Secularibus sacris, in tertio Academiæ Jubilæo, non minus Philosophorum quam aliorum Doctorum Collegio solennissimam, ut vocant, Promotionem, Indulgentissimi Principis Clementia adornare licet, Literatorum Titulum סופר in disquisitionem vocari visum fuit. Dubium quidem non est, fore multos, qui ubi legent, eruditos à populi Dei V. fœderis סופרים, & Chaldaeorum dialecto ספריא dictos, eaque vocabula ab interpretibus latinis vulgò Scribas transferri, hos parum ex dignitate splendidissimi literatorum ordinis ita nuncupatos fuisse autumaturi sint. At enim vero, cum simul intellexerint isti, quid vocabulum literatis datum primariò & ex usu, quem hic unicè spectamus, sacro ac biblico significet; quam illustres Israelitæ negotiis amplissimis cum sacris tam civilibus præpositi, ipseque adeo Spiritus S. eodem compellari consueverint; quanta סופרים dignitas, quæ munia eorum fuerint, tum profecto paulò magnificentius de eo sentient juxtaque loquentur. סופר ex Participio Conjugationis 1. Activæ verbi סבר Nomen factum, ubique Nominis, nusquam, si de omnibus unum locum Es. XXXIII. 18. eximas, Participii notionem evi-

A 2

don-

denter certoque obtinet. Ipsum vero verbum significat primò numerare ordine, per numeros recensere, tam in Conjugat. I. ut Gen. XV. 5. סִפְרָה numerata stellas, conf. c. XXXI. 13. quam in Conjug. II. ut Pl. XXII. 18. אַסְפֵּרָה numerare possum, vel numeranda exhibeo omnia ossa mea, conf. Pl. XLIX. 13. Ex hac significatione sunt Nomina indubitato סִפְרָה numeratio & מִסְפֵּר numerus, 2. Chron. II. 16. dubiè (1) pluralis סִפְרֹות numeri Pl. LXXI. 15. ex eadem hac significatione originem habet Ziphra multis multarum gentium linguis commune vocabulum; sed ex hac significatione nullibi reputatur סִפְרָה substantivum, ut sic dicam, numerator. (2) Deinde significat recitare ordine, distincte & velut ad numeros; apposite & accurate alterius (3) cogitata & gesta enarrare, recensere. Quam verbi significationem ut Conjug. I. non nisi in participio nominaliter usurpato certò retinuit (4) ita in secunda Conjugat. nihil eâ frequentius est. Pl. LXXV. 2. סִפְרֵי recitarunt omnia mirabilia tua. Psal. CXIX, 13. Labiis meis סִפְרָתִי recitavi omnia judicia oris tui, 2. Reg. IIX. 4. סִפְרָה enarra, quæso, mibi omnia magnalia, quæ fecit Elisa: & per translationem, Pl. XIX. 2. Cœli מִסְפֵּר מִסְפֵּר enarrant gloriam Dei. Juxta notionem hanc substantivum סִפְרָה, si vocis etymon spectes, generatim significat lectorem & Recitatorem eum, qui alterius mentem, decreta factaque ordine, distincte, &, quod ex

(1) non enim respuit συνάφεια textus significationem narrationis, hoc sensu: quia non novi, h. e. non ratis habeo narrationes, fabulas & traditiones hominum. præcedit: os meum narrabit iustitiam TUAM & salutem TUAM non aliorum; sequitur, nam aliorum narrationes non agnosco.

(2) Ut neque in latina lingua à numerare numerator, neque in Græca ab εργαθμένοις εργαθμητής: ab generalibus ejusmodi actionibus, non accommodatis ad certum objectum nomina actorum raro descendunt;

(3) Non enim vana est observatio Philologica Gussetii Bloesensis, eum, qui dicitur סִפְרָה, narrare verba aliis intelligi. Nam hoc dato, אַסְפֵּרָה Pl. II. 7. non est recitantis proprium decretum, sed ab alia persona factum.

(4) Ut מִסְפֵּר לְזֶה aliaque plura significationem non nisi in Participio Kal nominaliter usurpato retinent.

ex prima significatione simul habet, velut ad numeros expoundingo legit & recitat, apte accurateque ea enarrat atque recenset. Vi vocis ergo, cum speciatim ad literatos accommodatur סֹנְפָר designare potest eruditum recitatorem, Lectorem, Doctorem, qui v. g. in Theologia exegistica distincte legendo, recitando & enarrando, mysteria legis, λόγια τῆς θεᾶς pandit, atque explanat, Neh. II. 9. Ps. CXIX. 13. ad dubia & controversa circa Religionem expeditissime respondet, Neh. II. 15. Qui in Theologia Thetica enarrat Majestatem Numinis divini, Psal. LXXV. 7. Attributa divina, attributum justitiae Ps. LXXI. 15. &c. de cuncta divina Ps. L. 16. cogitationes divinas, Ps. XL. 6. opera divina partim interna, opus aeternae generationis filii consubstantialis Patris, Ps. II. 7. partim externa, Psal. XL. 6. XCVI. 3. opera divinae Majestatis & gloriae. 1. Chron. XVI. 24. Exod. IX. 16. Opera stupenda potentiae, Ps. XXVI. 7. XLIV. 2. admiranda providentiae, Ps. LXXXIII. 16. Qui incarnationis, exinanitionis atque exaltationis a seculis reconditum mysterium pie enunciat, Es. LII. 15. locum de justificatione, de justitia fidei, de salutifera per Christum parta redemptione explanat; Qui in Theologia Homiletica, laudes divinas explicat, abundanter, illuminante & rebus & verbis dicit, Nehem. II. 9. Ps. LXXV. 2. CVII. 22. nomen Dei fratribus suis annunciat, Ps. XXII. 23. Vitia aperte coarguit, vitiosos minis insequitur, Joel. I. 3. Designare potest enarratorem & Professorem humanae sapientiae, sive si fuerit Historicus, res gestas Gen. XXIV. opera Dei Ps. IX. 2. XLIV. 2. LXXII. 3. Joh. I. 3. Res ecclesiae, miracula Prophetarum 2. Reg. II. 4. 6. cultum idololatricum Ezech. XII. 16. & similia referens; sive Geographus sacer, Palatia Zionis Ps. XLIX. terram lacte & melle fluentem delineans, Num. XIX. 27. sive Physicus naturae phænomena explanans Ps. XIX. 2. Quam etymologicam atque formalem vocis significationem, quo magis usus biblicus per universum codicem sacrum multis perspicuis & illustribus exemplis corroborat, hoc minus a nobis in dubium vocari par est. Qua de causa, etsi

vocabulum non excludat, immo suo modo includat actum scribendi; scriptio tamen nequaquam, tum etiam, cum de literatis agitur, formalis denominationis ratio esse, atque eum, cuius functio vel unicè vel saltem primario in scriptione constituit, significare potest. Accedit primo, verbum **סָפָר** in scribendi significatione vel plane non usurpari, vel certe non necessariò in eadem exponendum esse; (5) at in recitandi, narrandi & re-

cen-

- (6) Loca, quæ significationem scriptionis habere videntur sunt (α) Pl. LVI. 9. agitationem meam **ספרתא** scripsisti, in librum & acta retulisti, sequitur enim **ב ספרתך** in libro tuo. In hunc sensum **ספרותה** ענין כתיבה exposuit Psalmen Sal. Ben Melech ad h.l. **וכך הילא בספרתך ויש כפראשין ספרתא ענין ספר** והגדרה ושני ה, נינויים קרובים כי כתובת והספר הרוא הספר **ספרתורה vox, הדביים:** habet significationem scribendi quæ similiter infra in phrasι obtinet, sunt qui interpretantur vocem **ספרתך** in significatione relationis & prædicationis: sed haec significationes cognatae sunt, quia scriptio libri est relatio rerum. conf. Kimchi ad h. l. ut vero Sal. Ben Melech negare haud potest, exponi ab aliis, & exponi posse in significatione relationis & prædicationis, ita Lutherus in significatione numerandi exponi posse docet: **zahlē meine Th̄ren.** (β) Pl. LXXXVII. 6. Dominus scribet per scripturam gentium: arrisit significatio scribendi Sal. **וראכ' פירשׁ ענין ספר וזהדרה יספר ענין כתיבה** Ben Melech habet significationem scriptionis, Rabbi Aben Esra vero exponit in significatione narrations & relationis, sequutus est Kimchium qui ita commentatur **ספר ענין כתיבת והכתיבת היא גירחו:** vox **ספר** significat scribet, **scriptio vero est decretum ejus (Dei)** Fatetur & hic Sal. Ben Mel. salvo sensu in prædicationis & relationis significatione adhiberi posse, quem Lutherus amplexus est: **Der H̄err wird predigen lassen in allerley Sprachen;** accedit τὸ **ספר** contradistingui τὸ, **ב כתוב פ** atque ut latius per hoc tanquam strictius determinari hoc sensu, prædicabit scripturæ adminiculo. (γ) Ef. XXXIII. 28. **סִפְרֵה המגּוֹלִים** Ubi est scriba, ubi appensor, ubi scri-

censendi notione ultra septuagies : deinde aliquando actui scribendi contra distinguitur Ps. LXXXII. 6. Tertio officium non minus politicorum apud Reges & Principes, quam sacrorum in Synagogis in enarratione & relatione maxime positum fuit. Esra ut סופר laudasse Deum, librum legis exposuisse, ad interrogata ex lege respondisse dicitur, scripsisse verò non dicitur : Nehem. II. 6. 13. Similiter celebris ille סופר Saphan, Regis Referendarius, de libro legis qui Chilkiæ Sacerdoti summo, in templo obvenerat, retulisse ad Regem, cum recitasse coram Rege dicitur, scripsisse non dicitur. Porro Cognati in significatione catalogi, narrationis & recensionis primo adhibetur Gen. V. I. post demū in significatione libri scripti. Præterea סופרים apud Jonath-

nem

scribens turres, ut Avenarius in Lexico vertit. Hebræi interpres saltem non omnes exponunt: numerans turres; eadem phrasis reperitur Ps. XLIX. 13. ספר מגדלית numerate turres ejus.
(d) ex Conjugat. Secund. Hiob. XXIX. 27. Jam *tum vidit eam sapientiam* & *ויספירה* placet scribendi notio Aben Ezra: *וז ראה וויספירה אין וויספירה מנ וויספירה משא כי אם ממספר או מנ וללמודם ספר יהונין ורא כתיבת וכמהו אז ראה וויספירה* In verbis his *ויספער שהקדים ברכמות*:
non est è significatione loci (Exod. XII. 8.) & non è significatione numeri, aut è significatione loci (Dan. I. 4) ut doceret eos literas; sensus itaque est: illa scripta est apud eum. Idem sensus est loci Hiob. XXXIX. 37. quis scribet nubes per sapientiam. Placet scribendi notio Rabbi Levi Ben Gers. *ויספירה שפה בספר וכתב אותה רל* שם *אותה להזק ולנימוט* significat, redigit eam in librum & scripsit eam h. e. constituit eam in statutum & legem. Enimvero, haud insciatur Aben Ezra, significationem numerandi ab hac phrasi non esse alienam. (e) Hiob XXXIX. 37. qui scribet nubes per sapientiam, approbat scribendi notionem Rabbi Jona apud R. Salomonem Ben Melech, item Aben Ezra; Convenientius tamen Junius & Tremellius locum exponunt e significatione vocis *ספר* sapphirus: quis Sapphirinas efficit nubes sapientia. Kimchius locum de sapientibus exponit.

nem Paraphrasten & qui pollent ^{רְאִים} נָבִיאִים Prophetis & studiosis
Ieu discipulis e Schola Prophatarum politis ac institutis, i. Sam.
X. 10. II. Secundum Eliam apud Buxt. in Lexic. & qui pollent
^{רְאִים} בְּנֵי־רְבָנִים; hinc synonymous phrases sunt : מְרוּבָּרִי סֹפְרִים
ex verbis scribarum, & מְרוּבָּן ex Rabbinorum & Sapientium
auctoritate. Quid multa? habes formalem rationem denominatio-
nis ab ipso Sp. S. suppeditatam Efr. VII. II. סֹפֶר הַסּוֹפֶר est
enarrans præcepta legis domini & statuta. Neque quæ in con-
trariam partem afferuntur dubia, tanti momenti sunt, ut non fa-
cili negotio dilui queant. Cur Jud. v. 14. docti describuntur:
מְרוּשָׁכִים עַת הַסּוֹפֶר trahentes stylum scriptorium, accidentalis ea
est descriptio, ut Scholæ Logicæ loquuntur, non essentialis, ab
adjuncto rei, non ab ipsa rei essentia desumpta : quid si
etiam haud incelebrium interpretum vestigiis insistentes locum
ita transferamus : Sapientes convocantes stilo (non suo, sed
amanuensis seu scribae.) (6) Cum secundo סֹפֶר hiunc & inde
denotat mercenarium scribam (7) amanuensem, sive notarium
exercitatum (8) accuratum atque fide dignum (9) cuius fun-
ctio tantum in scribendo, & pingendis characteribus Ezech. IX.
2. In scribendis instrumentis publicis Jer. XXXIII. II. Ps. XLV. 2.
In describendis albis Sacerdotum i. Chron. XXIV. 6. in confi-
ciendis libellis censuum &c. El. XXXIII. 18. XXXVI. 3. in ex-
randis edictis Regii Ezech. III. 12. In consignandis eleemo-
nynis templi, 2. Reg. XII. 10. II. conf. 2. Chron. XXIV. II. 16. posita
esse intelligitur, tum scias oportet, quod postquam eruditus, qui
mul-

(6) Junius & Tremellius: eruditus in summa dignitate constituti,
quorum auctoritate convenitus habentur, & quibus popula-
res unis literis ad se transmissis obsequuntur. (7) Hujus
generis Romanorum scribæ fuerunt, vid. Cornel. Nepos
in vita Eumentis. (8) qui notis, id est celeriter scribebat,
Quintilianus lib. XI. c. II. eam ob causam Martiali Notarius
velox nominatur lib. X. 62. 4. (9) Hinc fidem publicam me-
sebatur, vid. Cagliod. lib. XII. 5.

multum scribunt (licet non quatenus scribunt) סופרים appellari consueverunt, successu temporis consuetudo invaluerit, ut scribentes quicunque eodem nomine insignirentur. (10) Cum LXX. Vocabulum סופרים, v. g. I. Reg. IV. 3. per γραμματεῖς exponunt, nemo certe est, quem lateat γραμματεῖς Scripturæ Stilo non tam scribas quam Scripturæ Sacrae interpres notare. (11) Quæ cum ita sese habeant סופר in sacris est legis divinæ peritus, Theologiae Doctor: in Politicis antistes juris, Referendarius Principis, Regi à Cancillis & secretis: in Philosophicis sapientiae Professor, Magister Discipulusque Sapientium & Philosophiae Candidatus. Hæc de etymo & formali vocis significatione. Quod si jam de usu vocabuli סופר, & quinam sint illi, qui eodem in pandectis sacris insigniti fuerunt, queratur, primo nobis sese offert Spiritus S. in comparatione perquam eleganti. Ps. XLIV. סופר מחר nuncupatus: Quod scriba stilo calamove, idem Spiritus S. virorum θεοπνέυστων lingua oreque præsttit: expeditus Scriba & pure scribit, & quod scripsit, ne impura manu vel conspurcetur, vel penitus corrumptatur, si vir bonus fuerit, sedulo cavet: similiter Spiritus S. viventis aquæ purissima scaturigo verbum vitæ & pure eloquutus est, & divina πνεοντα cavit, ne hucusque vel Jota unum,

B

vel

(10) Perinde ut Poëtae, qui dum carmina facientes simul scribebant, apud antiquos scribæ votati sunt. Huc facit locus Festi: *Scribas, inquit, proprio nomine antiqui & librarios & Poëtas vocabant.* At nunc dicuntur Scribae quidem librorum, qui rationes publicas scribunt in tabulis: Itaque quum Livius Andronicus bello Punico secundo scripsisset Carmen, quod a Virginibus est decantatum, quia prosperius res gestas Pop. Rom. geris capta est, publice attributa est in Aventino aedes Minervæ, in qua liceret scribis Hisfrionibusque consistere, ac dona ponere in honorem Livii, quia iis etiam scribebat fabulas & agebat. (11) Accedit γραμματεῖς seu γραμματιστæ apud Herodotum & Platonem Scriptores antiquissimos prælectores & recitatores esse, vid. Joh. Wovverius in Polymath. cap. 4. scilicet γραμματεῖς ἀπό τῶν γράμμάτων a literis, non prout Characteres exaratos sed prout Eruditionem notant, originem habet.

vel apex unus perierit. Matth. V. 18. exercitatus Scriba omnem
litteram, literis tenebras suffudentem, vitat: Similiter Spiritus S.
quicquid ad salutem scitu credituque necessarium est, adeò ema-
culate, adeò perspicue tradidit, ut verbum ejus sit & dicatur lu-
cerna pedibus nostris, & lumen semitis nostris, Ps. CXIX. 105.
Candidus Notarius fucum scribendo non facit, ita Sp. S. per
Amanuenses suos ea simplicitate ac sinceritate sacras literas infor-
mavit, ut sermo ejus vere sit & dicatur ipsissima veritas, Joh.
XVII. 17. Idem nihil eorum, quæ seu ad instrumenti publici, seu
ad alterius scripti substantiam faciunt, præterit: ita Spiritui S. omnia,
quæ sive ad fidem, sive ad vitam Christianam faciunt, visum est
docere & scribere diligenter Luc. I. 8. Exercitatus scriba eo ver-
borum selectu ac stili genere utitur, quod sua persuadendi vi in
animis legentium aculeos relinquit: ita Sp. S. verbis mire em-
phaticis verborumque divina & interna δενότητι efficit, ut sermo
ejus audiat δύναμις θεος εις σωτηρίαν πάντι τῷ πατέρευστι, ut meditan-
tes eum trahantur a Patre Rom. I. 6. Joh. VI. 44. Notarius pu-
blicus autenticas tabulas, autentica instrumenta in civilibus exarat,
ad quæ si concordant apographa, vera, sin minus, falsa judicantur:
Similiter doctrina Sp. S. utpote ἀρχέτυπος & Θεόπνευστος λόγος, au-
tentica est, ad hanc unam versiones omnes ut rivuli ad fontem
examinandæ sunt. Sed fatis de Nomine סופר prout in Spiritum S.
cadit; progrediendum ad homines atque videndum est, de qui-
bus hos inter idem Nomen usurpetur: In Ecclesiastico ordine
eminet Esra, qui ut partim in suo, partim in Nehemiæ libro mul-
töties absolute סופר, ita Esra VII. 6 cum notabili epitheto
סופר מחר, nuncupatur. An idem fuerit Esra, ut quibusdam placet (12) qui
Malachias Propheta, disquirere hic nil attinet; ad scopum potius
nostrum facit ostendere, quando סופר appellatur, non primario &
formaliter ad actum numerandi, quod literas vocabula & versus

Canonis

(12) Quibus preivit Jonathan Paraphrastes Malach. I, i.

Canonis Israeliticæ Ecclesiæ numeraverit: (13) neq; ad actum scribendi, quod sive libros sacros descripsérat (14) sive libros desideratos è memoria de promtos conscripsérat (15) sive signa distinctiva versuum (16), sive puncta vocalia & distinctiva (17) variasque lectio-nes in margine adscripsérat vel omisssas restituerit, sive loca depravata correxerit; (18) sed ad actum legem Dei interpretandi, enarrandi, docendi. Primo namque phrasis illa סופר מהיר ב תורה ubi cum ב construitur, neque descriptionem, neque conscriptionem legis, neque punctorum adscriptionem, neque correctionem sphalmatum formaliter & ex usu infert, quin potius legis & juris divini peritiam, quod Megalander Lutherus videns vocabulum סופר, quater de Esra adhibitum vertit, Schriftgelehrter/ Junius & Tremellius Legisperitus. Deinde v. II. ratio denominationis,

B 2

& quo

- (13) Ratio hæc in Talm. Babyl. de generatim adducitur Tr. Kiddusch. לְפִיכָנְקָרָא רַאשׁוֹנִים סּוֹפְרִים שָׁחוֹר סּוֹפְרִים כָל Ideo appellati sunt antiqui סופרים, quia numerarunt omnes literas legis. conf. Elias Levita in Praef. 3. libri Maforeth. Ephodeus in Praef. Grammat. Nam nec in sacro Codice, nec in Rabbinorum Scriptis, substantive pro Numeratore adhibetur: Itaque allusio potius est quam vera denominationis ratio. Dato etiam hoc, veram esse, non ad סופרים biblicalos, sed posteriorum temporum eam pertinere judicandum est.
- (14) Huc facit integer tractatus, inscriptus, in Talmude Babylonico. Huc etiam facit locus in Pesachim cap. 4. f. 50. עשרים וארבעה תענות ישבו אנשי נשת הנוריה עזviginti qua-tuor jejuniis confederunt viri Synagogæ magnæ propter scribas librorum Sacrorum &c. (15) ut Suidas opinatur. (16) vid. R. Gedalja in fol. 21. (17) Ut Elias Levita in Praefat. III. libri Maforeth. ex Esr. VII. 6. inferri posse putat.
- (18) Teste & judge Ephodeo in Praefat. Operis Grammatici. Huc facit תקון סופרים correctio scribarum, de qua Philologi passim. (20) Hinc Salvatoris nostri Jesu Christi officium Propheticum à Theologis nostratis constituitur in sufficientissima voluntatis divinæ annunciatione, in Evangelii prædicatione, Es. LXI. & vera Legis interpretatione, Matth. V, 20.

סִפְר
& quo respectu Esra dicatur explicare additur: quia סִפְר enarrat (scribendi significatio dubia est) & docet præcepta Jehovæ & Statuta ejus. Tertio nullibi locorum, ubi Esra nomen hoc tribuitur, dicitur scripsisse, dicitur vero in solemni populi panegyri recitasse legem, Nehem. IIX. 3. in cathedra constitutus aperuisse librum v. 5. per Levitas explicasse populo librum legis v. 8. docuisse populum Statuta ac judicia, Esr. VII. 10. ad dubia respondisse Nehem. IIX. 13. Accedit, quod sacerdos vocetur, Esr. VII. 11. cuius officium erat docere populum, Malach. II. 7. orare pro populo eique benedicere, Hebr. VII. 25. quod Prophetæ provinciam sustinuerit, cujus functio præcipua est populo voluntatem Dei manifestare, prædicare Evangelium, interpretari legem (20.) Quod non minus apud Regem Persiæ Esr. VII. 6. quam inter Judæos in altissimo amplissimoque gradu dignitatis locatus fuerit. Nehem. IIX. 20. imo Præses Collegii, cui doctissimi & summi quique viri, ipsique adeo Prophetæ Haggai, Zacharias & Malachias interfuerunt. (21) Quod denique Sapientes Synagogæ in Talmude Tr. Sanhedrin locum Esr. VII. de interpretandi & docendi præstantia exponant. כֵּן עָרָתָה רַבָּנוֹת בְּתֻרְבָּה יְחִזָּה וּלְשׁוֹרֶת וּלְלָמֶר Epitheton designat generatim exercitatū expeditum & in suo opere & sua arte perfectum. Proverb. XXII. 29. Speciatim judicem ex omni parte bonum & in justitia administranda facilem, Es. XVI. 5. Interpretē sacrum in enarrandis & explicandis sacris literis expeditum, promptum, consummatum. Esram multi alii excipiunt; horum in numero fuit סִפְר Ef. XXXIII. 18. interprete Raschi & Hieronymo: fuerunt סִפְרִים, quorum Jer. IIX. 8. mentio fit, cum juxta contextum, interprete Kimchio, non alii quam חֲכָמִים sapientes & periti legis designari queant. Sacrum excipit Politicus, in quo titulo סִפְרָס sunt Ministri Regum præcipui

(20) Huc facit, quod Mosi comparetur in Thalmud. Tract. Sanhedrin.

(21) Genebrardus lib. II. Chronol. Prophetis succedit Synagoga magna, cujus Principes Esras, Nehemias, Mardochæus, Zorobabel. Ephodeus in Praef. Operis sui Grammatici, conf. Buxtorf. Tiber. p. 23. 29.

cipui Cancellari/ Geheimbde Râthe/ Hof- und Justitien-Râthe/
Referendarii, Joathan Patruus Davidis Davidi a consiliis erat, juxta-
que בָּעֵל טַעַם Præses
Chron. XXVII. 32. similiter Rechum סֹופֶר Consilii erat, Schimschai vero סֹופֶר Referendarius in Collegio in-
timi & summo. Esr. IV. 8. 9. 10. ejusmodi סֹופֶר Referendarius Re-
gis Jehu erat Saphan 2. Reg. XXII. 7. 8. 9. 10. 12. 2. Chron. XXXIV.
18. 20. In Ministerio Davidis Scheraja, 2. Sam. IIIX. 17. & Scheja,
2. Sam. XX. 25. Schavescha, 1. Chron. XIX. 16. In Ministerio Salo-
monis Elichoreph & Achija, 1. Reg. IV. 3. in Ministerio Joachi ille
סֹופֶר מלך 2. Reg. XII. 10. 11. 2. Chron. XXXV. 11. in Ministerio Re-
gis Hiskia Sebna. 2. Reg. XIX. 2. conf. Jer. XXXV. 10. 12. 20. 21. 23. 26. 32.
Jer. XXXVII. 15. 20. Quemadmodum vero סִפְרִיּוֹת nonnunquam
contradistinguuntur iis, qui à Consiliis Regum sunt, licet utraque
functio in una persona quandoque concurrat, 1. Chron. XXVII. 32.
Es. IV. 8. 9. 10. ita contradistinguuntur etiam Ministris Regiis aliis
סִפְרִיּוֹת appellatis v. 9. 2. Chron. XXXIX. 8. & 13. Coll. 2. Reg.
XXII. 3. 8. Saphan Regis Josiae סֹופֶר מֻזְכִּיר Es. XXXVI,
3. Sebna מֻזְכִּיר & Joah סֹופֶר 2. Sam. IIIX. 16. 17. Japhat,
Seraja סֹופֶר fuisse memoratur. Si de differentia horum quæras,
hanc ex inductione locorum habe, עַיִל generatim Consiliarius est,
Consiliarius, Secretarius, & qui seculi stilo, simul Referenda-
rius, der den Vortrag hat, מִצְבֵּר itidem à Consiliis & Secretis est
sed speciatim à Commentariis, à Cancillis, ein Cancellor. Exinde
vero simul intelligitur, quam dignitate politici סִפְרִיּוֹת, (sacros
in excelsô loco constitutos fuisse, ex iis, quæ supra commentati fui-
mus, cognoscere datur) tuiti fuerint, eam nimirum, quam qui
Regibus atque Principibus à Cancillis, à Consiliis, à Secretis esse
solent, apud nos sustinent, h.e. vel summam vel à summa plerum-
que proximam. (22) De honestis ac splendidis functionibus & of-
ficii partibus cum sacrorum, tum politicorum non est, ut præter id,

B 3

quod

(22) Perinde ut apud Gracos, referente Cornelio Nepote. Scriba,
inquit, multo apud Gracos honorificentior est quam apud Romanos.
Nam apud nos revera, sicut sunt, mercenarii Scribae estimantur.

quod dictum jam est, aliquid addatur. Ad Philosophos atque Discipulos sapientum pergitus, de quibus si ea loca, ubi vox Hebræa נביא Propheta à Paraphraste Chaldaeo per ספר transfertur, ad nostrum institutum accipiamus, à mente Scripturæ Sacrae haud quaquam aberrabimus. v.g. cum I. Sam. X. 10. queritur: an Saul etiam בנביא inter prophetas, Chaldaeus נברא conf. Es. II. 2. IX. 15. Quoniam prophetæ illi non cœlestis solum Sapientiæ, non divini tantum humanique juris, sed & humanæ sapientiæ placitis, rerum naturalium, ad quas Medicas referimus, ac Moralium notitiam comprehendentis, imbuebantur. Utque tanto minus dubitemus, vocem כופרים apud Hebræos antiquissimos pro studiis & Candidatis Sapientiæ imo & Magistris adhibitum fuisse, facit πολυτελητοι illud Rabbinorum, קנאת סופרים תורה רוכמה: emulatio scribarum h. e. (ut Buxtorfius in Lexico transfert) studiorum auget sapientiam, & aliud in Cosri: disce ex ore non סופרים, Magistrorum non librorum. Enim vero, cur eos inter Hebræos anxie conquerimus? etiam Talismodi כופרים i.e. rerum divinarum & humanarum altissimam scientiam habentes, exercentes, aliquando & professuros, ipsa Alma nostra æterno Numinis laus, honor & gloria, haud paucos in sinu suo sovet, LXXV. (numerum ne fando quidem in hac Academia auditum) juvenes, indole bonos, ingenio nobiles, virtutis, industriæ eruditio & sapientiæ laude egregie floentes, cras in solennissima panegyri fistet Philosophorum Collegium, & non fistet solum, verum & omnes, quam modeste petierunt, & qua, præmisso examine, se dignos exhibuerunt, in publicum testimonium pariter ac præmium, inter ipsa jubila supremæ in philosophia laurea decenter condecorabit. Quorum nomina eo ordine, quem non meritis, ultimus enim & primus sunt hic in honore pares, sed vel collati Baccalaureatus, vel Civitatis Academicæ jure obtinent, sequuntur:

ERNESTUS

Apud illos e contrario nemo ad id officium admittitur, nisi honesto loco, & fide & industria cognita, quod necesse est omnium consiliorum cum esse participem. Quod in Imperatorum Graecorum Aula Primicerius seu Protonotarius maximam obtinuerit dignitatem inter alia vel ex eo videre licet, quod επίγειος λογοδῖτης nuncupatur atque Proconsuli æquiparatus fuerit, vid. G. Panciroli. Comment. in Not. Imper. Oriental.

ERNESTUS MULLERUS, Haynroda Cheruscus, Pastor Bruccensis.
GEORGIUS Nothdurft/ Brunsvicensis Pastor Stockhemensis.
Gotthelff Michael Mauefisch/ Freybergensis Misn.
JOHANNES CHRISTIANUS CLAUSIUS, Lipsiensis.
CHRISTIANUS FRIDERICUS REINECCIUS, Islebiensis.
FRIDERICUS SCULZIUS, Marckleberga Misnicus.
JOHANNES CHRISTOPHORUS MOERLINUS, Baalsdorffio-Misn.
JOHANNES CHRISTOPHORUS PFAUZIUS, Lipsiensis.
CHRISTIANUS HENRICUS Weisse/ Hohensteinensis Misnicus.
POLYCARPUS CHRISTIANUS Sauereßig/ Gräfenhayna Saxo.
CHRISTIANUS HEINRICUS Schrey/ Dresdensis.
CHRISTIANUS DANIEL Stender/ Lipsiensis.
JOHANNES GOTTFRIEDUS MULLERUS, Tzwon. Misn.
CHRISTOPHORUS Brückner/ Streckenwalda Misnicus.
Gottfried Ludwig/ Landeshutā Silesius.
ELIAS ANDREAS HANCKELIUS, Franckenhusa Thuringus.
JOHANN. AUGUSTUS HANCKELIUS, Franckenhusa Thuringus.
JOHANNES BIELIUS, Schwartzburgensis Thuringus.
ERNESTUS GEORGIUS GOELITZIUS, Rudolphopol. Thuringus.
JOHANNES CHRISTOPHORUS HOMMELIUS, Leucopetra Misn.
AMANDUS GOTTHOLD FEHMELIUS, Leipnicensis Misnicus.
JOHANNES GOTTHARD Teutscher/ Lipsiensis.
GOTTFRIED OBADIAS THYMUS, Cygnea Misnicus.
JOHANNES CHRISTIANUS LAUE, Quedlinburgo Saxo.
JOHANNES GEORGIUS Schweizer/ Mugela Misnicus.
THEODOSIUS GOTTHARD RHÆSA, Weisensea Thuringus.
THOMAS WEINRICHIIUS, Lipsiensis.
DAVID FRANCKIUS, Chemnitio Misnicus.
FRID. QVIRINUS GREGORII, Francosurtanus ad Oderam.
JOHANNES ENGLERTUS, Schweinfurto Francus.
JOHANNES GOTTFRIDUS EYBIUS, Ehrenfridersdorffensis Misn.
FRIDERICUS RUDOLPHUS GRÆFIUS, Wellewicensis Misnicus.
SAMUEL GOTFLIEB HEINE, Magdeburgenis.
CHRISTIANUS LEYPOLDUS, Kunizscha-Wurcensis.
FRIDERICUS Edón/ Görlicio-Lusarus.
JOHANNES CHRISTOPHORUS MEINIG, Lipsiensis.
CHRISTIANUS GEORGIUS Schwalbe/ Quedlinburg.
JOHANNES CHRISTIANUS BARTHIUS, Zittà-Lusarus.
JOHANNES JACOBUS Gottsdal/ Eybenstoccensis Misn.
JOHAN. CASPAR. KREGEL, Sangerh. Thur.

WOLFG.

WOLFG. CHRISTOPH. WIGANDUS, Sveofurdens.
CHRISTIANUS SCHOETGENIUS, Wurcensis.
Michael Ehrenfried Krause/ Neostad. Misnicus.
GEORGII FRIDERICUS RICHTERUS, Schneeberga-Misn.
JOHANNES CHRISTIANUS HEDENUS, Arnstadio Thuringus.
JOHANNES DAVID Henrichsdorff/ Gedanensis Pruss.
JOHANNES FRIDERICTS THOMÆ. Swidnicensis Silesius.
GERHARDUS HERMANNUS MENCKENIUS, Oldenburgensis.
GEORGII SAMUEL MULLERUS, Culmitzschensis Variscus.
GOTTFRIEDUS CONRAD, Lipsiensis.
HENRICUS NICOLAUS GVISIUS, Longo-Salisfa Thuringus.
JOH. GOTTFRIED. HEERBECK, Martisburgens.
JOHANNES CHRISTOPHORUS BIERLING, Altenburg Misn.
GEORGII REINHOLDUS SCHUBART, Glaubiza Misnicus.
JOHANNES ERNESTUS Tromler/ Schnebergens. Colleg. Tert.
CHRISTIANUS FRIDERICUS Schwarß/ Altenburgensis Misnicus.
ABRAHAMUS BEYER, Freybergensis Misnicus.
JOH. CHRISTIANUS WOLFFIUS, Lipsiensis.
VALENTINUS Finsch/ Eisdorfensis.
GEORGII GOTTFRIEDUS WEBER, Lipsiensis.
JOHANNES GOTTFRIDUS EBERSBACHIUS, Schmona Thuringus.
CHRISTIANUS FREGE, Rupinenis Marchicus.
FRIDERICUS EGGLINGIUS, Magdeburgensis.
JOHANNES FRIDERICUS WEINICH, Muchlå Thuringus.
BALTHASAR HAYDORN, Arnsdorffs Silesius.
JOHANNES GEORGII KECK, Alzendorfensis Misnicus.
CHRISTIANUS GOTTLÖB WEISE, Zittavià Lusatius.
JOHANNES GEORGII WEBERUS, Zittavia Lusatius.
CAROLUS CHRISTOPHORUS Zünger/ Milenensis Misn.
JOHANN. GEORG. LAURENTIUS, Longo-Salisanus.
GODOFREDUS FUCHSIUS, Belgrensis Misnicus.
HEINRICH GOTTLIEB LORENZ, Heydelberg. Misnicus.
CHRISTOPHORUS Schütze/ Schönensis Misnicus.
WOLFGANG FRIDERICUS TRETSCHER, Emtmansberga Varisc.
JOHANN. CHRISTOPHORUS RÜLL, Norimbergensis.

Hos omnes & singulos, inquam, non meritis, sed vel collati Baccalaureatus, vel Civitatis Academie nostrae jure locatos crastino die, obiente Deo, finitis sacris matutinis, in templo Paulino Doctores h. e. Magistros Philosophie publice prouinciamus. Quem actum publicum, ut illustrissimi Legati, Alegati, Rector Academie Magnifice, Proceres utriusque Reipublice, splendidissima Vestra Honora- tissimaque presentia celebratiorem efficiatis: Vosque Juvenes studiosi generosi & nobilissimi attentione benevoli eruetis, submississime, humiliter atque officiose rogamus:
P. P. die 5. Decembris Anno MDCCIX.

- 88) o) 88 -

Oberlausitzische Bibl. Görlitz

1066905 1